

NOTITSER

I.

Et Brev¹⁾ fra Albert Ballin til Walther Rathenau.

Hamburg den 4. December 1917.

Bedste Herr Geheimeraad,

De har gjort mig den Ære at spørge mig om min Mening angaaende den sandsynlige Udvikling af vor økonomiske Politik efter Krigen. Det er umuligt for mig at gøre dette indenfor et Brevs Rammer. Jeg kan blot fremsætte nogle Tanker, som synes mig at karakterisere den nuværende Situations Alvor.

Først og fremmest maa jeg sige, at jeg hverken i denne By eller i nogen anden Del af dette Land har truffet nogen udbygget og udformet Kampplan med Hensyn til Genoptagelsen af vore Handelsforbindelser efter Krigen. Alle de Planer, som er blevet forelagt mig, tvivler jeg om vil kunne gennemføres. Jeg frygter for, at alt hvad vi ser i vore Blade om de Foranstaltninger, som skal iværksættes for at Handelens og Industriens Virksomhed kan genopstaa øjeblikkelig, saa snart Krigen er sluttet, væsentligt er skrevet i den aabenbare Hensigt at opmuntre vort Folk, som

¹⁾ Gengivet efter „Affärsvärlden“, 1918, Nr. 20.

NOTITSER

I.

Et Brev¹⁾ fra Albert Ballin til Walther Rathenau.

Hamburg den 4. December 1917.

Bedste Herr Geheimeraad,

De har gjort mig den Ære at spørge mig om min Mening angaaende den sandsynlige Udvikling af vor økonomiske Politik efter Krigen. Det er umuligt for mig at gøre dette indenfor et Brevs Rammer. Jeg kan blot fremsætte nogle Tanker, som synes mig at karakterisere den nuværende Situations Alvor.

Først og fremmest maa jeg sige, at jeg hverken i denne By eller i nogen anden Del af dette Land har truffet nogen udbygget og udformet Kampplan med Hensyn til Genoptagelsen af vore Handelsforbindelser efter Krigen. Alle de Planer, som er blevet forelagt mig, tvivler jeg om vil kunne gennemføres. Jeg frygter for, at alt hvad vi ser i vore Blade om de Foranstaltninger, som skal iværksættes for at Handelens og Industriens Virksomhed kan genopstaa øjeblikkelig, saa snart Krigen er sluttet, væsentligt er skrevet i den aabenbare Hensigt at opmuntre vort Folk, som

¹⁾ Gengivet efter „Affärsvärlden“, 1918, Nr. 20.

lever i den dybeste Uvidenhed om vor nuværende økonomiske Tilstand og alt hvad der truer den.

Tag f. Eks. den Erhvervsgren, som man anser mig for at have et vist Kendskab til: Søfarten. Hvilke beklagelige Usandheder herom har man ikke paatvunget vort Folk. Man taler om Genlyden af Hammerslagene fra de Arbejdere, som arbejder paa at bygge nye Kæmpeskibe til vor transatlantiske Handel. Hamburg, Bremerhafen, Danzig, Stettin fremstilles, som om de snurrede af travl Skibsbygning. Nylig oplyste et Blad, at nærved 400 000 Tons var ved at løbe af Stabelen, og der findes knapt et Gran af Sandhed i disse Oplysninger. Vore Skibsværfter arbejder udelukkende for Krigsmarinen. Hvad Handelsskibe angaar, da har vi hverken Materiel eller Plads og frem for alt ikke den nødvendige Arbejdskraft, hverken faguddannet eller Arbejds mænd.

Tro mig, naar jeg siger Dem, at vor Handelsflaade er i en kritisk Tilstand. Det Forslag om dens Genoprettelse og Udvikling, som er forelagt for Rigsdagen, kan, selv om det vedtages uformindsket, ikke gennemføres før end tidligst om 5 Aar, og det er i Løbet af disse 5 Aar, at vor Skæbne skal afgøres. Hvor vil ikke vore store Konkurrenter paa Havet, England, U. S. A., Japan udnytte disse 5 Aar? Og hvad vil ikke ogsaa i dette Tidsrum de Neutrale, som i betydelig Grad har kunnet forøge deres Kapitalrigdom, udrette: Norge, Danmark, Holland?

Jeg bliver aldeles fortvivlet, naar jeg tænker paa hvor helt anderledes Stillingen kunde have været.

De og jeg, kære Geheimeraad, har aldrig været Tilhængere af den ulykkelige Politik med den uindskrænkede U-baadskrig.

De husker at jeg rejste til Berlin for at søge at overbevise Autoriteterne. Jeg bønfuldt dem om at overveje Spørgsmaalet endnu en Gang, og man svarede mig: Nationerne fordrer det.

Det var ikke Tilfældet.

Jeg fremførte, at denne Beslutning uvægerligt maatte drage Amerika ind i Krigen. De lo af mig, trak paa Skuldrene af Amerika og ringeagtede Faren. Mon de ler i Dag?

Tillad mig at sige, at efter min Opfattelse betyder Amerikas Indtræden i Krigen den fuldstændige Ødelæggelse. Vort Folk kender kun lidet til den amerikanske Folkekarakter. De og jeg har i mange Aar studeret den.

Hvad har ikke vore Forfattere og Journalister skrevet om Amerikanernes Dans omkring Guldkalven, deres Gridskhed, deres Misundelse imod andre Nationer, deres Mangel paa Disciplin. Aah, dette hellige Ord Disciplin.

De og jeg ved, at Amerikanerne sandsynligvis er de største Idealister i hele Verden. Vi ved, at de aldrig vilde være traadt ind i Krigen paa samme Side som vore Fjender, hvis de havde næret den ringeste Tvivl om deres Sags Retfærdighed.

Det er Usandhed at sige, at de er blevet paavirket af England.

Det er Galskab af os ikke at se, hvor vi driver hen. Ved at bringe Amerika til at rejse sig imod os har vi begaaet en ulyksalig Handling, som vil komme til at kaste sin Skygge over vort økonomiske Liv i mindst en Menne-skealder.

Men hvis jeg er bekymret for vore Forbindelser med U. S. A., er jeg endnu mere bekymret for vort Forhold til England. Klarere end nogensinde ser jeg, at hele Tilvæksten i vor Rigdom, hele Fremgangen i vort Erhvervsliv under de Aar, der gik forud for Krigen, maa tilskrives vore Forbindelser med det britiske Rige. Dets Havne, dets Besiddelser, dets Kolonier stod vidt aabne for vore Søfolk og vore Handlende. Mange Gange har jeg været slaet over denne Storsindethed, som jeg til og med karakteriserede som Vanvid. Kan man nogensinde et eneste Øjeblik vente at genfinde de gamle Forhold.

Man skal ikke kunne anklage mig, kære Geheimeraad,

for at sige et eneste Ord til Forsvar for den engelske Politik under denne Krig. Jeg er overbevist om, at England kun deltager af lave Bevæggrunde. Jeg tror ikke et Øjeblik paa Englands Menneskekærlighed eller dets proklamerede Ønske om at befri eller beskytte de smaa Nationer. Storbritannien er en glubsk og hensynsløs Magt, saaledes som det viser sig af hele dets Historie. Men i dette Øjeblik ser jeg kun en eneste Kendsgerning, at vi gennem vor Krigsførelse, vore All-Tyskeres umaadelige Galskab og vor sørgelige Presse har forvandlet Englands Ligegyldighed for os til en Afsky saa kold, saa vild, saa dybtgaaende, at den undertiden faar mig til at skælve for vor økonomiske Tilværelses Fremtid. Ser De ikke, hvilken Risiko vi løber?

Vi vil genoptage vor Handel paa Havet; paa den bygger vi vort stolteste Haab. Hvorledes skulde vi kunne genoptage vor Skibsfart med en angelsaksisk Magt, som hader og maa hade vor Adfærd.

Gør vore idiotiske Patrioter sig klart, at vi ikke har en eneste Havn, hvor vore Fartøjer kan kaste Anker og vente en venlig Modtagelse?

Dover, Falmouth, Southampton, Gibraltar, Malta, Alexandria, Aden, Persiske Bugt, Bombay, Colombo, Singapore, Honkong, hvad er de alle sammen? Engelske Arsenaler og Flaadestationer, Kulstationer, Docker, hvor vi ikke vil vove at vise vort Ansigt, hvis England forbyder os det.

Og saaledes er Stillingen langs hele det afrikanske Fastland. Den er saaledes i Vestindien, og den er den samme i Stillehavet. Vi har ikke en eneste Kulstation, som vi kan kalde vor, og ikke en eneste Dock, hvor vi kan reparere vore Skibe. Og alligevel, med denne Kendsgerning for Øje, i denne dødeligt farlige Situation, dynger vi Fornærmelser paa Krænkelser.

Vi maa nødvendigvis slaa England, siger de, hvilke Konsekvenser det end kan medføre. Vi er enige derom. Jeg siger bare rent ud følgende: Enten vi slaar England

eller England slaar os, bliver Følgerne de samme: Vor transatlantiske Handels Ruin, hvis England ønsker det. Vi skal, hvis vi vinder, kunne tiltvinge os Vilkaar, som tilsikrede os Behandling som mest begunstiget Nation med fri Adgang til britiske Havne, fri Adgang over alt. Intet fornuftigt Menneske kan alligevei tro, at disse Vilkaar skulde kunne hjælpe os.

En anden Sag, som maaske er lige saa alvorlig: Hvorledes skulde vi fra det britiske Rige, som er os fjendtligsindet, som er bittert enerveret af vore militære Sejre, rasende over lidte Tab, som føler sig fremmed for os, uden at der er Haab om Ændring heri, hvorledes skulde vi fra dette Rige kunne tilsikre os de Raavarer, som det alene ejer.

De har studeret dette Spørgsmaal, og jeg er vis paa, at De deler mit Synspunkt. De tror ikke paa den dumme Paastand, at de britiske Raavare-Kilder skulde staa til vor Disposition efter Krigen. Hvor skulde vi kunne faa Jute fra om ikke fra Indien? Hvor skulde vi dække vort sædvanlige Behov af Kautschuk, Kopra o. s. v., om vi blev jagede fra Afrika.

Hvilke Fremtidsudsigter! Indenfor det britiske Riges Grænser produceres talløse Varer, som vi til denne Dag har regnet med og som er uundværlige i Fremtiden, hvis vi vil holde det gaaende uden at synke til Bunds. Syd-Afrika og Australiens Uld, Zink, Wolfram, Nikkel, Kobolt og mange andre Ting. Dette store vidtstrakte Rige er sig selv nok. Det er vi ikke. Og alle de militære Sejre, alt Storpraleriet om „Hamburg-Bagdad“ vil ikke hjælpe os det ringeste.

Modtag, kære Geheimeraad o. s. v.

Albert Ballin.